

Maanmittaus 78:1-2 (2003)

Saapunut 6.5.2003

Hyväksytty 19.8.2003

Suomen ja Norjan valtakunnanraja – Vuoden 2000 rajankäynti

Pekka Tätilä

Maanmittauslaitos

PL84, 00521 Helsinki

pekka.tatila@maanmittauslaitos.fi

***Tiivistelmä.** Suomen ja Norjan välisen valtakunnanrajan rajankäynti suoritetaan 25 vuoden välein. Edellisen kerran raja käytiin vuonna 1975. Säännöllisistä rajankäynneistä on sovittu vuonna 1847 Venäjän ja Ruotsin välisessä julistuksessa. Rajankäynti aloitettiin 1998 ja Suomen ja Norjan rajankäyntivaltuuskunnat allekirjoittivat loppuasiakirjat Oslossa 18.12.2001. Suomen ja Norjan välisen valtakunnanrajan pituus on 736 km, josta jokirajaa on 294 km. Maaraja on merkitty 209 valtakunnanpyykillä ja niiden välinen etäisyys on keskimäärin 2,1 km. Maarajalla raja kulkee suorina viivoina valtakunnanpyykkien välillä. Rajankäynnissä raja-aukko raivattiin puustosta 5 metrin leveydeltä ja rajamerkit kunnostettiin. Tenon vesistöissä määritettiin syväväylän kulku ja siten valtakunnanrajan sijainti. Kaikkien rajamerkkien koordinaatit määritettiin yleiseurooppalaisessa koordinaattijärjestelmässä ja raja-alueesta laadittiin ortokuvakartta. Rajankäynnissä määritetty raja on voimassa seuraavaan säännönmukaiseen rajankäyntiin, vuoteen 2025, eikä se siten automaattisesti seuraa syväväylän muutoksia.*

***Avainsanat:** valtakunnanraja, rajankäynti, syväväylä.*

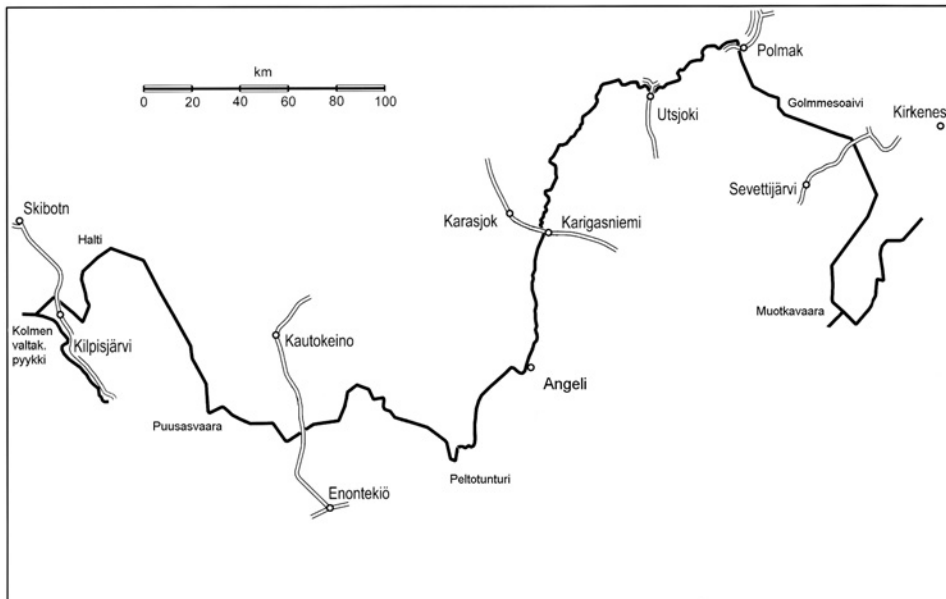
1 Rajan paikan poliittinen määräytyminen

Suomen ja Norjan välisen valtakunnanrajan asettuminen nykyiselle paikalleen (kuva 1) on pitkän historiallisen kehityksen tulos. Rajanlinjan kulusta on sovittu monissa valtioiden välisissä neuvotteluissa sekä säännöllisin välein toteutetuissa rajankäynneissä. Rajan sijainti ei kuitenkaan ole ollut valtioiden välisten sotien aiheuttajana, vaikka rajan kulusta on määräyksiä monissa rauhansopimuksissa.

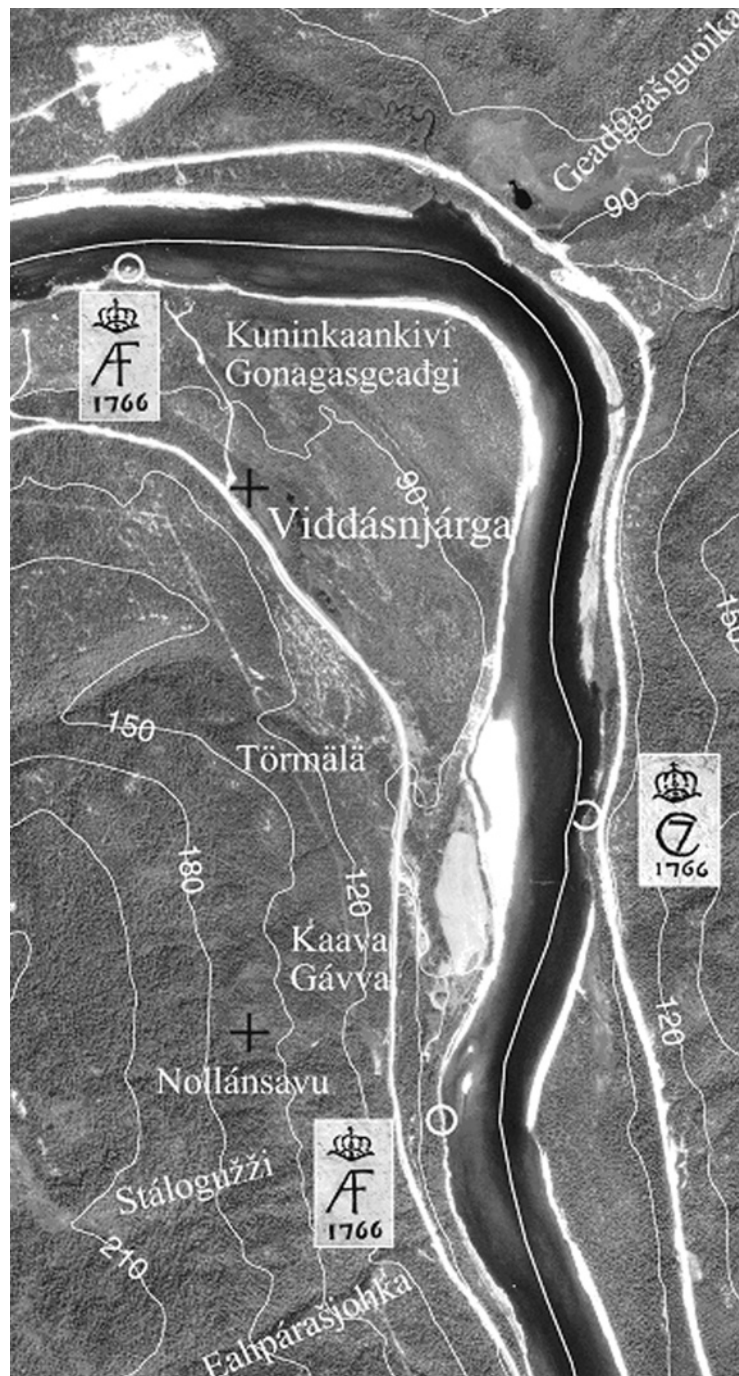
Pähkinäsaaren rauhassa 1323 ei määritetty Ruotsin ja Venäjän välille sitovia maarajoja. Sopimuksessa rajattiin lähinnä lappalaisiin kohdistuvia verotusalueita samoin kuin Norjan ja Venäjän välisessä sopimuksessa 1326. Täyssinän rauhassa 1595 sovittiin Ruotsin ja Venäjän välinen raja kulkevaksi Iivaaralta Inarinjärvelle

ja edelleen sen keskitse Varangin ja Näätamön kylien välistä Jäämerelle kolmen peninkulman etäisyydelle Varangin kylästä. Tätäkin rajaa on pidettävä lähinnä Ruotsin ja Venäjän verotusalueiden rajana, sillä se koski myös alueita, joihin Norjalla ilmeisesti oli osuus. Edelleen Knäredin rauhassa 1613 suoritettiin eräitä verotuksellisia alueiden järjestelyjä Ruotsin ja Tanskan välillä.

Vuonna 1734 tehtiin Ruotsin ja Tanskan välillä sopimus rajankäynnistä ja työt aloitettiin neljän vuoden kuluttua. Silloin suoritettujen selvitysten mukaan Kōli-vuoristo muodosti rajan Haltille asti ja sieltä vedenjakaja Peltotunturille saakka. Rajan kulusta siitä eteenpäin neuvoteltiin ja kiisteltiin pitkään. Tanskan vaatimus oli saada Tenon vesistö rajaksi ja näin estää Ruotsin pääsy merelle. Vuonna 1751 päästiin Strömstadissa vihdoinkin sopimukseen ja Teno yhdessä Inarijoen sekä Skiehččanjohkan kanssa sovittiin valtakunnan rajaksi (kuva 2). Rajankäyntityötä tehtiin seuraavat 15 vuotta ja se lopetettiin 1766 Golmmesoaville suunnilleen Näätamön ja Pulmangin puolivälille. Tämän pidemmälle rajaa ei katsottu voitavan pyykittää Venäjää kuulematta. Samalla Ruotsi-Suomi oli joutunut luopumaan vaatimuksestaan päästä Jäämerelle.

Kuva 1. Suomen ja Norjan välinen valtakunnanraja.

Kuva 2. Ote rajakartan lehdestä 27. Ympyröillä merkityt kohteet ovat niin sanottuja kuninkaan kiviä, joissa Suomen puolella on historiallinen Ruotsi-Suomen ja Norjan puolella vastaavasti Tanska-Norjan kuninkaan monogrammi.

Norjan ja Venäjän välinen raja oli edelleen määrittämättä. Vuonna 1823 norjalaiset tekivät aloitteen tilanteen selvittämiseksi. Tämä johti vv. 1826-27 rajankäyntiin. Tällöin raja käytiin Golmmesoaivilta Paatsjoelle ja siitä raja tuli seuraamaan edelleen Paatsjokea ja Vuoremjokea Jäämereen. Rajankäynnin sopimus allekirjoitettiin 1826 Pietarissa ja siinä hyväksyttiin myös Ruotsin ja Norjan välillä 1751 sovittu raja, siltä osin kuin se koski Suomea, Suomen ja Norjan väliseksi rajaksi. Vuoden 1826 sopimusta on arvosteltu voimakkaasti siksi, että siinä Suomen oikeuksia rajoitettiin ja lakkautettiin, ja se tehtiin Suomea kuulematta. Vuonna 1833 Suomen ja Venäjän välisessä rajanjärjestelyssä määrättiin, että Suomen raja Venäjää vastaan kohtaa Norjan rajan ”Mutkavaaralla” eli Muotkavaaralla.

2 Säännönmukaiset rajankäynnit

Vuoden 1751 sopimuksessa oli määrätty, että raja on avattava ja pyykki korjattava joka 10. vuosi. Kuitenkin seuraavat varsinaiset rajankäynnit suoritettiin vasta 1826-27 ja 1846. Viimeksi mainitun rajankäynnin kokemuksen perusteella sovittiin rajankäyntien väliksi 25 vuotta. Tämän mukaisesti suoritettiin rajankäynnit 1871 ja 1896-97. Seuraava rajankäynti siirtyi Suomen itsenäistymisen ja Petsamon Suomeen liittämissä vuoteen 1925. Tämän rajankäynnin perusteena oli Strömstadin ja v. 1826 sopimuksen lisäksi Suomen ja Norjan välinen sopimus Petsamon kihlakunnan ja Finnmarkin läänin välisestä rajasta. Seuraavat rajankäynnit suoritettiin sopimuksen mukaisesti vuosina 1950 ja 1975-76. Vuosi 2000 oli siten uusimman rajankäynnin määrävuoosi.

3 Valtuuskunnat vuoden 2000 rajankäynnissä

Tasavallan presidentti asetti 22.4.1999 Suomen ja Norjan välisen valtakunnanrajan vuoden 2000 rajankäyntivaltuuskunnan. Valtuuskunnan puheenjohtajaksi määrättiin pääjohtaja Jarmo Ratia Maanmittauslaitoksesta ja jäseniksi kenraalimajuri Matti Sandqvist Rajavartiolaitoksesta sekä maanmittausneuvos Risto Nuuros ja yli-insinööri Pekka Tätilä Maanmittauslaitoksesta. Ulkoasiainministeri vahvisti 14.4.1999 päivätyllä päätöksellään ohjeet rajankäyntiä varten.

Norjan rajankäyntivaltuuskuntaan kuuluivat pääjohtaja Knut Ole Flåthen, osastopäällikkö John Hught Roberts Naustdal ja projektipäällikkö Trond Olav Vassdal Norjan karttalaitoksesta (Statens Kartverk).

4 Maastotyöt

Rajankäynnin valmistelujen yhteydessä sovittiin maastotöiden työnjaosta. Suomen työlohko käsitti ns. läntisen maarajan kolmen valtakunnan pyykiltä Golddaluohtalta Rádjajohkan latvoille. Norjan työlohkona oli maaraja Tenolta Nuorgamista Muotkavaaran kolmen valtakunnan pyykille. Toinen osapuoli valvoi töiden suoritusta toisen osuudella. Vesistörajan osalta päätettiin maastotyöt suorittaa koko matkalla yhteistoimin.

Suomen osuutena olleen rajanosan pituus on kaikkiaan 291 km ja tällä välillä

on yhteensä 141 rajapyykkiä. Rajankunnostus- ja mittaustyöt suoritettiin kesien 1999 ja 2000 aikana. Lisäksi eräitä täydentäviä mittaustöitä ja syväväylän tarkastus maastossa suoritettiin kesällä 2001.

Rajankunnostustyöt käsittivät vanhojen rajamerkkien kunnostamisen ja raja-aukon raivauksen. Nämä työt tehtiin Rajavartiolaitoksen henkilöstön toimesta pääosin partiointiin yhdistettynä. Vanhat rajapyykki ja -viisarit kasattiin oikeaan mittaansa ja muotoonsa, sydänkivien merkinnät puhdistettiin ja maalattiin mustiksi. Lisäksi rajamerkit maalattiin yläosaltaan keltaisiksi. Tämä työvaihe oli v. 2000 rajankäynnissä huomattavasti helpompi kuin vastaava työ vv. 1975-76. Rajaa ja rajamerkkejä kun oli kunnostettu tarpeen mukaan rajankäyntien välillä perustuen maiden välillä sovittuun rajanhoitosopimukseen.

Mittaustyöt suoritettiin Maanmittauslaitoksen henkilöstön toimesta. Rajapyykeille oli vv. 1975-76 rajankäynnissä mitattu koordinaatit kartastokoordinaattijärjestelmässä. Sisäiseltä tarkkuudeltaan nämä mittaukset olivat luotettavia, mutta sen aikainen peruspisteistö, johon pyykkien jonomittaukset sidottiin, ei silloin kaikin paikoin ollut riittävän tiheä.

5 Raja EUREF-järjestelmään

Vuoden 2000 rajankäynnissä päätettiin kaikki mittaukset ja kartoitukset tehdä yleiseurooppalaisessa EUREF-järjestelmässä (Ollikainen 2001). Norjan yleisissä kartastotöissä oli jo aikaisemmin siirrytty tämän järjestelmän käyttöön ja Suomessa olivat siirtymiseen tähtäävät selvitykset käynnissä. Valitsemalla EUREF-järjestelmä päästiin hankaluuksista ja lisätöistä, jotka kahden kansallisen järjestelmän käyttö olisi aiheuttanut. Samalla rajankäynnin aineisto voitiin sitoa perustaltaan tarkkaan ja homogeeniseen peruspisteistöön.

Suomen työlohkolla rajapyykkien EUREF-koordinaattien määritys tehtiin kaksivaiheisena. Kesällä 1999 mitattiin 19 rajamerkille koordinaatit GPS-menetelmällä. Mittaukset sidottiin suoraan Suomen EUREF-tihennyksen pisteistöön. Itse asiassa tämän pisteistön tihennys oli käynnissä Käsivarren alueella juuri samaan aikaan, ja rajankäynnissä mitattiin kaksi pistettä tähän perusverkkoon. Nämä pisteet ovat rajapyykki Haltilla ja Puusasvaaralla.

Toisessa vaiheessa laskettiin loppujen 123 rajapyykin koordinaatit käyttämällä vv. 1975-76 rajankäynnissä tehtyjä kulma- ja etäisyyshavaintoja. Nämä kolmio- ja jonomittaukset tasoitettiin uudelleen muutamilla lisähavainnoilla täydennettynä. Näin kaikille pyykeille saatiin tarkat koordinaatit EUREF-järjestelmässä. Lisäksi kaikille pyykeille laskettiin aikaisempien havaintojen avulla korkeudet, käyttäen tunnettujen vaaittujen lähtöpisteiden lisäksi edellä mainituille 19 pisteelle GPS:llä johdettuja korkeuksia.

6 Mittaustulosten käsittely

Kaikki Suomen työlohkon mittaustulokset laskettiin käyttäen Maanmittauslaitoksessa käytössä olevia geodeettisen laskennan ohjelmistoja. Jäljempänä selvitettä-

vät Norjan työlohkon mittaukset on laskettu vastaavasti Norjan karttalaitoksessa. Kumpikin valtuuskunta on valvonut ja tarkastanut toisen mittaustöitä ja laskentaa. Maanmittauslaitos ja Statens Kartverk ovat rajankäynnin valmistuttua luovuttaneet toisilleen laskenta-aineistojen kopiot, joten kummallakin on arkistoissaan rajankäynnin mittaustulokset koko rajan osalta.

7 Norjan työlohko

Valtuuskuntien työnjaon mukaisesti Norjan valtuuskunnan toimesta tehtiin maastotyöt ns. itäisellä maarajalla, Tenon vesirajan päättymiskohdasta Pulmangista aina Suomen, Norjan ja Venäjän rajojen yhtymäkohtaan Muotkavaaran kolmen valtakunnan pyykille. Tämän osuuden pituus on 151 kilometriä. Työmenetelmät ja mittausjärjestelyt olivat norjalaisten työlohkolla samankaltaiset kuin suomalaisilla omalla osuudellaan. Pyykkien kunnostuksen lisäksi norjalaiset rakensivat osuudelleen yhden uuden rajapyykin ja yhtä siirrettiin rajalinjalla muutama sata metriä. Tämän pyykki oli alun perin rakennettu lähelle pientä jokea, jonka jäät ja tulvavedet lähes vuosittain vahingoittivat pyykkiä. Norjan työlohkolla on rajankäynnin jälkeen kaikkiaan 68 rajapyykkiä. Rajalla on siten yhteensä 209 pyykkiä ja pyykkien välinen keskietäisyys on 2,1 km.

8 Jokiraja

Suomen ja Norjan välinen valtakunnanraja kulkee Teno-vesistössä 294 kilometrin matkalla. Jokiraja alkaa Käsivarren juuresta Peltotunturin kupeelta seuraten ensin Rádjajohkaa ja sitten Skiehččanjohkaa Angelin seutuville. Siellä joki saa nimen Anárjohka eli Inarinjoki. Karigasniemen kohdalta, Karasjoen siihen yhtyessä, joki jatkaa Teno-nimisenä Pulmangin–Nuorgamin seudulle. Siellä raja jättää jokiuoman syväväylän ja muuttuu maarajaksi. Teno puolestaan virtaa edelleen Tana-nimisenä Norjan alueen poikki laskien viimein Jäämereen.

Yleisenä periaatteena Suomen ja Norjan välisellä jokirajalla on, että raja seuraa virtaavan joen syväväylää ja joen muodostamien järvien keskiviivaa. Johtuen veden ja jään kuluttavasta ja hiekkamassoja siirtävästä vaikutuksesta syväväylä ja siten myös periaatteessa rajan sijainti muuttuu jatkuvasti. Kuitenkin rajan paikka on säännönmukaisten rajankäyntien välisen ajan se, missä syväväylä on ollut ja miksi rajan sijainti on määritetty viimeisimmässä rajankäynnissä.

Jokirajalla rajankäynnin maastotyöt suoritettiin kesällä 2001. Valtuuskuntien yhteisen työryhmän toimesta oli jo talvella selvitetty digitaalisten ortokuvien avulla syväväylän kulku maastotöiden pohja-aineistoksi. Kaikkia kohteita ei kuitenkaan voitu tulkita ortokuvilta ja muutenkin koko rajan kulku oli tarkistettava maastossa. Tämä tapahtui helikopterikuljetusta käyttäen. Vielä tässäkään tarkastuksessa ei saatu selvitettyksi kaikkia kohteita. Ne selvitettiin joella suoritetuilla luotauksilla.

Työryhmä laati digitaalisilla ortokuvilla esitetyn ehdotuksen syväväylän kulusta. Siinä oli muutamia kohteita, joissa työryhmä oli tehnyt vaihtoehtoisia

esityksiä ja jättänyt lopullisen ratkaisun teon molempien valtuuskuntien yhteiseen lopputarkastukseen.

Lopputarkastuksessa elokuussa 2001 Suomen ja Norjan valtuuskunnat suoritetun maastotarkastuksen jälkeen hyväksyivät työryhmän tekemän selvityksen syväväylän kulusta. Lopputarkastuksen yhteydessä ratkaistiin myös alustavassa syväväylän määrittämisessä avoimeksi jääneet kohdat.

9 Muutokset aikaisempaan rajaan

Muutokset vuoden 1975-76 rajankäynnin rajaan olivat melko vähäisiä. Huomattavin yksittäinen kohde oli erään saaren siirtyminen Norjasta Suomeen. Jo edellisessä rajankäynnissä oli todettu, ettei raja Ala-Kalkujärven pohjoispäässä kulje kahden pikku saaren kohdalla syvintä väylää. Silloin valtuuskunnat olivat kuitenkin esittäneen rajan kulun jättämistä entiselleen. Vuoden 2001 maastotarkastuksessa todettiin, että syväväylän oli selvä ja perusteet rajan kulun muuttamiselle olivat olemassa. Valtiolta toiselle siirtyneen pusikkoisen saaren pinta-ala on noin 0,14 hehtaaria.

Vaikka virallisissa raja-asiakirjoissa ei ole tarpeen selvittää eikä ole selvitettykään valtiosta toiseen siirtyvien alueiden pinta-aloja, tehtiin syväväylän vahvistamisen jälkeen pinta-aloja koskeva laskelma. Sen mukaan Norjalta Suomeen siirtyneiden vesialueiden yhteinen pinta-ala on noin 14 ha suurempi kuin Suomelta Norjalle siirtyneiden alueiden pinta-ala.

10 Lopputarkastus

Maastotöiden valmistumisen jälkeen molempien maiden valtuuskunnat suorittivat kesällä 2001 yhteisen lopputarkastuksen koko rajan mitalla. Tarkastus tapahtui heinäkuun 30. ja elokuun 2. päivien välisenä aikana. Tarkastusmatkat tehtiin Rajavartiolaitoksen helikopterikuljetusta käyttäen.

Rajan tarkastus aloitettiin kolmen valtakunnan pyykin tarkastuksella Goldaluokalta Suomen, Norjan ja Ruotsin valtakunnanrajojen yhtymäkodassa (kuva 3). Pyykki oli kunnostettu irrottamalla lohkeillut rappaus ja rappaamalla se uudelleen sekä uusimalla yläosan keltamaalaus. Tarkastuksessa oli mukana Suomen ja Norjan rajankäyntivaltuuskuntien lisäksi Ruotsin edustaja. Samana iltana näiden kolmen maan edustajat allekirjoittivat kolmella kielellä laaditun pöytäkirjan, jossa todettiin tarkastuksen tulos.

Toisena päivänä suoritettiin läntisen maarajan tarkastus sekä jokirajan tarkastus Karigasniemen tasalle asti. Eräin paikoin laskeuduttiin alas, jotta voitiin maassa todeta rajankäynnin tulos. Myös joella lennettiin rajan tuntumassa. Helikopterista avautui erinomainen näkökulma syväväylän tarkastamiseen. Pari kierrosta kohteen yllä antoi yleensä paremman yleiskuvan ratkaisun pohjaksi kuin alhaalla maastossa suoritettu tarkastelu.

Kolmantena tarkastuspäivänä jatkettiin jokirajaa Karigasniemeltä Nuorgamiin ja edelleen koko itäinen maaraja Nuorgamista Muotkavaaralle. Loppu-

tarkastuksen viimeisenä päivänä Suomen ja Norjan rajankäyntivaltuuskunnat pitivät Ivalossa loppukokouksen, jossa kirjattiin tarkastustyön vaiheet ja tulokset. Valtuuskuntien yksimielisenä lopputoteamuksena oli, että työt oli tehty asianmukaisesti ja valtuuskuntien yhteisiä ohjeita noudattaen sekä että valtakunnanraja oli siinä kunnossa kuin sen rajankäynnin jälkeen edellytetään olevan.

Kuva 3. Kolmen valtakunnan pyykki Golddaluoktalla, missä Suomen, Norjan ja Ruotsin valtakunnanrajat kohtaavat.

11 Rajakarttatyöt

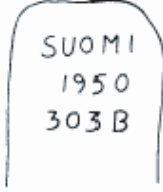

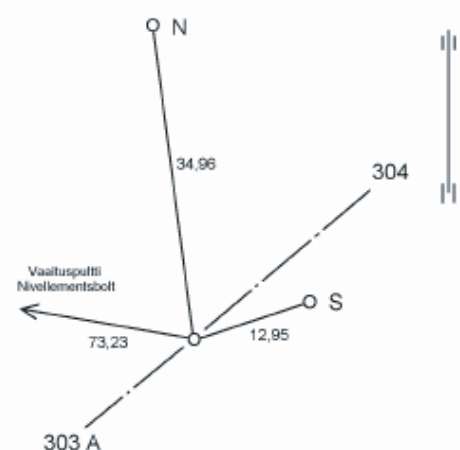
Vuosien 1975-76 rajankäynnissä oli laadittu 1:50000-mittakaavainen viivakartta koko rajan mitalta. Se perustui kummankin maan silloiseen topografiseen kartta-aineistoon. Lisäksi jokirajalta oli olemassa ilmakuva, joilla syväväylän kulku esitettiin. Vuoden 2000 rajankäynnin yhteydessä päätettiin laatia kokonaan uusi rajakartasto. Kartasta tehtiin 1:50000-mittakaavainen maarajojen osalta ja 1:20000-mittakaavainen jokirajan osalta. Kartan pohjaksi laadittu digitaalinen ortokuva tehtiin käyttämällä kesällä 2000 rajankäyntiä varten suoritettua ilmakuvausta. Rajakarttojen laadinnasta on julkaistu seikkaperäinen artikkeli (Sirkiä 2002).

12 Rajankäyntiasiakirjat

Rajankäynnin päätössiakirjoina laadittiin perusasiakirjat, rajamerkkipöytäkirjat ja rajakartat.

Grenseoppgangen Norge – Finland 2000
Suomen – Norjan Valtakunnanrajankäynti 2000

Grensemerkebeskrivelse
Rajamerkkipöytäkirja

Riksgrenseutligger/skilt Rajapyykki/rajaviitta/kynti	303B	Oppført Rakennusvuosi	1950	Navn Nimi	Håldicohkka		
Norsk kartblad 1:50 000 Norjal. Karttekt	1733 IV	Finsk kartblad 1:20 000 Suomal. karttekt	1842 06	Riksgrensekarblad Valtakunnanrajan karttalehti	2		
Markering Kohde		Koordinater/Koordinaatit		Høyde/Korkeus			
	X	Y	System Järjestelmä	Sone Kaista	H	System Järjestelmä	Høydereferanse Kohde
Reys Pyykki	7699295,38	274129,78	EUREF89	35			
Bolt S Varmistusp. S	7699298,01	274142,46	EUREF89	35	1323,95	NN1954	Topp bolt
Bolt N Varmistusp. N	7699330,33	274128,65	EUREF89	35			
Reys Pyykki							
Bolt S Varmistusp. S					1323,70	N60	Pultin yläpinta
Bolt N Varmistusp. N							
Nærmeste grensemerke Viereisiin rajamerkkeihin			Hjertesteinens inskripsjon Merkinnit sydänkivessä				
Nr./No	Retning/Suunta (g)	Avstand/Etäisyys (m)	Finsk/Suomi		Norsk/Norja		
303A	263,450	2865,6					
304	63,420	694,4					
Arbeid utført ved denne grenseoppgangen Tässä rajankäynnissä suoritettut työt							
Større reparasjon i 1999, og ble murt i sement. Peruskunnostus v. 1999, muurattiin sementillä.							
			Grensemerkets høyde Rajamerkin korkeus	1,50	Omkrets ved foten Pohjan ympärys	5,00	
Andre markeringer Muuta merkkejä lähellä			Skisse Varamerkkipiirros				
Merknader Huomautuksia							
Sentrumsbolt av reysa. Pyykin alla rautainen keskuspultti.							

Kuva 4. Rajamerkkipöytäkirja Haltin rajapyykiltä.

12.1 Perusasiakirjat

Perusasiakirjoihin koottiin kaikki Suomen ja Norjan valtakunnanrajaa koskevat perussopimukset alkaen Strömstadin sopimuksesta vuodelta 1751. Edelleen asiakirjoissa on selvitetty lyhyesti kaikkia aikaisempia Suomen ja Norjan välisiä rajankäyntejä. Vuoden 2000 rajankäynnin osalta asiakirjat sisältävät valtuuskuntien yhteiset pöytäkirjat sekä selvityksen rajankäynnin töistä ja eri vaiheista sekä tuloksista. Perusasiakirjoista laadittiin sekä suomen- että norjankielinen nidos. Muut asiakirjat ovat kaksikielisiä. Paperiversioiden lisäksi kaikki asiakirjat ja kartat on tallennettu CD-levykkeelle.

12.2 Rajamerkkipöytäkirjat

Rajamerkistä laaditut selitykset muodostavat lopullisten asiakirjojen niteen Rajamerkkipöytäkirjat. Kuvassa 4 on esimerkki rajamerkkipöytäkirjasta pyykiltä 303B; Halti. Tämä pyykki sijaitsee Suomen korkeimmalla tunturilla ja Suomen korkeimmalla kohdalla. Maanpinnan korkeus pyykin pohjan alla on 1324 metriä. Tämä pyykki on sekä luonnon että ihmisten aiheuttaman kovan rasituksen kohteena. Aikaisemmin se oli muiden rajapyykkien tapaan kasattu irtokivistä, mutta rajankäynnin yhteydessä pyykki vahvistettiin betonoimalla.

12.3 Rajakartat

Rajakartat muodostavat omat kokonaisuutensa rajankäynnin asiakirjoissa. Niissä esitetty rajaviiva on ensisijainen rajankulun osoittaja vesistöosuudella. Näin ollen, jos esimerkiksi jossakin koskipaikassa tulisi epäselvyyttä rajan kulusta, kysymys ratkaistaisiin rajakartan osoituksen perusteella. Maarajoilla rajan paikka on ensisijaisesti määritetty maastossa olevien rajapyykkien avulla. Toisaalta, jos jokin rajamerkki tuhoutuu täydellisesti tai rajan paikasta maarajalla muuten tulee epäselvyyttä, on rajamerkkipöytäkirjojen tiedoilla ja niiden avulla suoritettavilla geodeettisilla määrittelyillä ratkaiseva merkitys. Lisäksi rajakarttojen tehtävänä on antaa yhtenäinen yleiskuva rajan kulusta ja rajan lähimaastosta koko rajan pituudelta.

12.4 Sopimus rajan tulevasta hoidosta

Edellä mainittujen rajankäynnin päätöisasiakirjojen lisäksi valtuuskunnat laativat yhteisesti ehdotuksen ”Sopimukseksi rajan tulevasta hoidosta”. Se sisältää periaatteet niiksi järjestelyiksi ja toimiksi, joilla rajankäynnissä saavutettu rajan merkintä ja määrittely voidaan pitää jatkuvasti yksikäsitteisenä ja selvänä. Vastaava sopimus on ollut voimassa vuosien 1975-76 ja 2000 rajankäyntien välillä.

13 Rajankäynnin päättäminen

Suomen ja Norjan rajankäyntivaltuuskunnat allekirjoittivat rajankäynnin asiakirjat Oslossa 19. joulukuuta 2001. Näin rajankäynti oli valtuuskuntien osalta tullut päätökseen ja kumpikin valtuuskunta luovutti myöhemmin päätöisasiakirjat maansa ulkoasiainministeriölle.

Kuten edellä on todettu rajankäynnin tuloksena päädyttiin eräisiin valtakunnan alueen muutoksiin jokirajalla joidenkin saarien, hiekkasärkkien ja vesi-alueiden siirtyessä valtiolta toiselle. Koska valtion alueen muutoksiin tarvitaan eduskunnan suostumus, antoi Suomen hallitus valtuuskuntien päätösasiakirjojen pohjalta eduskunnalle muutokset mahdollistavan esityksen. Eduskunta antoi suostumuksensa 19.11.2002. Myös Norjassa on suoritettu vastaavat valtion sisäiset toimenpiteet. Viimeisenä vaiheena rajankäynnin vahvistamisessa on Suomen ja Norjan välillä suoritettu noottienvaihto, jolla todetaan molemmissa maissa suoritettu rajankäyntivaltuuskuntien yhteisten päätösten ratifiointi. Noottien vaihto tapahtui 19.12.2002. Rajankäynnin voimaantulosta on annettu asetus 24.01.2003 (40/2003), ja se on julkaistu myös Asetuskokoelmien Sopimussarjassa (SopS 3/2003). Lisäksi Suomen ja Norjan on tarkoitus lähiaikoina vahvistaa edellä mainittu valtuuskuntien ehdotus – ”Sopimus rajan tulevasta hoidosta” – maiden väliseksi sopimukseksi.

Voimaantuloasetuksen mukaan rajankäynti on voimassa 1.2.2003 alkaen. Näin monivaiheinen rajankäynti Suomen ja Norjan välillä on saatu päätökseen, ja valtakunnanrajan sijainti seuraavaan säännönmukaiseen rajankäyntiin vuoteen 2025 asti on se, miksi se vuoden 2000 rajankäynnissä sovittiin.

Viitteet

Ollikainen, Matti, Hannu Koivula ja Markku Poutanen (2001). EUREF-FIN koordinaatio ja EUREF-pistetihennys Suomessa. Geodeettisen laitoksen tiedote 24, 32s., Masala.

Sirkä, Olli (2002). Suomi–Norja-rajankäynnin kartasto. Maankäyttö 3/2002, s. 37-40.

Tasavallan presidentin asetus Suomen ja Norjan välisen valtakunnanrajan vuonna 2000 suoritettussa rajankäynnissä todettujen rajalinjan muutosten voimaansaattamisesta

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty ulkoasiainministerin esittelystä, säädetään:

1 § Oslossa 18 päivänä joulukuuta 2001 allekirjoitetuissa Suomen ja Norjan välisen valtakunnanrajan vuonna 2000 suoritettun rajankäynnin loppuasiakirjoissa edellytetyt rajalinjan muutokset, joihin eduskunta on antanut suostumuksensa 19 päivänä marraskuuta 2002 ja jotka tasavallan presidentti on hyväksynyt 3 päivänä joulukuuta 2002 ja joiden hyväksymistä koskevat nootit on vaihdettu 19 päivänä joulukuuta 2002, tulevat voimaan 1 päivänä helmikuuta 2003 niin kuin siitä on sovittu.

2 § Rajankäyntiin liittyvät asiakirjat ja kartat ovat nähtävinä ja saatavissa maanmittauslaitoksessa, joka myös antaa niistä tietoja suomeksi ja ruotsiksi.

3 § Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2003.

Helsingissä 24 päivänä tammikuuta 2003